

References

1. Bebiuk V.M. 2000, *Bazovi zasady politolohii: istoriia, teoriia, metodolohiia, praktyka* [Basic principles of political science: history, theory, methodology, practice], Kyiv: MAUP, 383 p.
2. Bilous A. 1997, *Polityko-pravovi systemy: svit i Ukraina* [Political and legal systems: the world and Ukraine], Kyiv, 200 p.
3. Goncharenko V.G. (ed.) 1996, *Istoriia derzhavy i prava Ukrainy : kurs leksii* [History of the state and law of Ukraine: course of lectures], Kyiv, 288 p.
4. Kolodiy A. 2008, *Polityka i nauka pro nei. Lektsiia 1 z kursu "Politolohiia"*, [Politics and science about it. Lecture 1 of the course "Politics"], [online]. Available at: <http://political-studies.com/?p=1561>. [Application Date 19.11.2018].
5. *Kontseptsiiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia dlia ditei ta molodi* [The concept of national patriotic education for children and youth], [online]. Available at: www.mon.gov.ua/content/Novini/2015/06/16/konczepczija.doc. [Application Date 19.11.2018].
6. Kirilyuk F.M. (ed.) 2003, *Praktykum z politolohii* [Practicum on political science], Kyiv : «Publishing House "Computerpress», 622 p.
7. Rudich F. M. *Politolohiia : kurs leksii* [Political science: a course of lectures], Kyiv, 2000.

В статтє исследовано значення политологiи в системє гуманитарних знань як интегративной комплексной науки о политикє во всех ее проявлениях. Наука о политикє рассматривается как целостная, внутренне дифференцированная, междисциплинарная наука, которая состоит из разных направлений политических знаний, исследует различные стороны политики на разных уровнях познания и под разными углами зрения: политической философии, теории политики, политическую социологию, политическую историю, политическую психологию, политическую антропологию, теорию международной политики, политическую географию. Проанализирована научная литература, которая исследована отечественными и зарубежными учеными по вопросам роли политического образования и политической культуры в системе государственной образовательной политики современности.

Ключевые слова политология, политика, политическое образование, политическая культура, гуманистические ценности, политические знания.

The article investigates the place of political science in the system of humanitarian knowledge as an integrative comprehensive science of politics in all its manifestations. The science of politics is seen as a holistic, internally differentiated, interdisciplinary science consisting of a number of branches of political knowledge that explores the various aspects of politics at different levels of cognition and from different angles: political philosophy, political theory, political sociology, political history, political psychology, political anthropology, the theory of international politics, political geography. Political education promotes rationalization of the political life of the country, orientates people to the conscious use of politics to achieve the possible and warns against illusory aspirations and expectations. Knowledge in political science is required in order to become a conscious, educated citizen and trained specialist who consciously performs duties and does not turn into a toy in the hands of unscrupulous political players. This is especially true for the part of young citizens who acquire higher education and will eventually overtake leadership positions in society. The source base over the last years of national and foreign scholars on the role of political education and political culture in the system of state educational policy of the present has been analyzed.

Keywords: political science, politics, political education, political culture, humanistic values.

УДК 37.011.3-051:78:37.013.82:7(045)
DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-136-139

Качур Мирослава Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Куцин Еріка Карлівна,
аспірант,
Мукачівський державний університет, м.Мукачєво

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті висвітлюється проблема арт-терапевтичної компетентності, як необхідної складової професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. З'ясовано сутність арт-терапевтичного потенціалу мистецтва у самовираженні та творчому розвитку особистості, розкрито значення арт-терапевтичного методу як засобу психолого-педагогічної допомоги учням у виявленні особистісно-ціннісного ставлення до світу. Зазначено про необхідність арт-терапевтичної компетентності вчителя музичного мистецтва у світлі вимог Нової української школи та вирішення завдань мистецької освітньої галузі.

Ключові слова: арт-терапевтична компетентність, вчитель музичного мистецтва, професійна діяльність, арт-терапія, мистецтво, особистість.

Постановка проблеми. В сучасних умовах реформування системи вищої освіти України, впровадження у навчально-виховний процес гуманістичної парадигми, положень Болонської декларації актуальності набуває проблема підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних вирішувати складні педагогічні завдання у не простих реаліях суспільного поступу. Особливої уваги і вирішення потребують проблеми соціально-педагогічного змісту: духовної деградації, втрати ціннісних орієнтацій, деформації відносин у суспільстві і сім'ї, адаптації в соціумі дітей з особливими потребами тощо. Завдання вищої школи, що знайшли своє відображення та задекларовані в державних документах (законах України «Про

освіту», «Про вищу освіту», «Державного стандарту початкової освіти»), передбачають необхідність вдосконалення процесу підготовки педагогів, розширення спектру їх професійної компетентності, унікальною складовою якої є, на нашу думку, арт-терапевтична компетентність.

В центрі уваги Нової української школи – особистість учня з неповторними можливостями та багатством внутрішнього світу, у розкритті яких вагома роль належить мистецтву. Професійна діяльність вчителя музичного мистецтва покликана виявляти природні задатки та здібності дітей, забезпечувати умови для розвитку творчого потенціалу особистості, спонукати до самовираження та самореалізації в художньо-творчій діяльності.

Вміння педагога-музиканта впроваджувати в освітній процес арт-терапевтичні технології, використовувати засоби і прийоми арт-терапевтичного потенціалу мистецтва оновить зміст його музично-педагогічної діяльності. Методи арт-терапевтичного впливу засобами музичного та інших видів мистецтв забезпечать змогу безпосередньо впливати на емоційно-почуттєву сферу особистості, виявляти її особистісно-ціннісне ставлення до навколишньої дійсності, формувати модель поведінки, потребу в самопізнанні та самовизначенні, актуалізувати приховані ресурсні можливості у складних життєвих ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На теренах сучасних наукових досліджень існують різні напрями вивчення психотерапевтичної науки: музикотерапія, вокалотерапія, звукотерапія, казкотерапія, естетотерапія, ізотерапія тощо. Проте, однією із найбільш вагомих у психолого-педагогічному контексті виступає арт-терапія, що визначається потужним чинником емоційно-почуттєвого впливу на особистість, звукового та зорового сприймання, інтелектуального розвитку, а також, як засіб дії на психіку людини, її емоційно-почуттєвий стан. Науковці та психологи сьогодення арт-терапію вважають одним із найефективніших засобів корекційно-розвивальної педагогіки (І.І. Мамайчук, Г.І. Побережна, А. Шевцова, С.В. Шушарджан та інші). Серед наукових публікацій, дотичних до проблеми арт-терапевтичного потенціалу мистецтва, слід відзначити дослідження І.П. Лисенкової, Р.Б. Хайкіної, А. Старовойтової, В. А. Білан. Сучасні тенденції щодо впровадження музикотерапії у навчально-виховний процес висвітлюють наукові праці Е. П. Голованова, Т.С. Ганіна, І.В. Дудчак, Г.В. Локарева, Л.О. Гринь, Л.І. Міщик. Зауважимо, що вивчення проблеми використання арт-терапевтичних засобів у педагогічному процесі недостатньо вивчено. Проте, праці вищезазначених дослідників, наукові розвідки в галузі арт-терапевтичного знання стають підґрунтям для здійснення наукового пошуку шляхів, форм та методів використання арт-терапії у навчально-виховному процесі закладів загальної середньої освіти, вищих навчальних закладів, слугують базою для науково-теоретичного вивчення арт-терапевтичного потенціалу мистецтва та практичного впровадження його у професійну діяльність вчителя музичного мистецтва.

Мета статті: висвітлення теоретичних основ арт-терапевтичної компетентності вчителя музичного мистецтва, сутності необхідних психолого-педагогічних знань, практичних навичок і вмінь педагога-музиканта щодо використання арт-терапевтичного потенціалу мистецтва у розвитку особистості.

Результати дослідження. Мистецтво є своєрідним регулятивним інструментом впливу на особистість, її психічну сферу, життєдіяльність та світосприйняття. В галузі педагогічних знань та технологій дедалі вагомішим стає вплив мистецтва на формування уявлень особистості про світ, його культуру, духовність та соціальний досвід. Актуальною проблемою сучасних досліджень виступає вивчення впливу мистецтва на психологічний стан людини, її емоційно-почуттєву сферу та життєдіяльність. Як різновид духовного освоєння дійсності, мистецтво об'єднує всі види художньої творчості, володіє здатністю бачити, відображати, споглядати та відтворювати навколишню дійсність у художніх образах. Роль мистецтва у творчому розвитку особистості за всіх часів визначалася провідною, а вивчення мистецтв розглядалось як один з пріоритетних напрямів освіти.

Ретроспективний аналіз розвитку мистецької освіти в історичному вимірі, здійснений О.П. Щолоковою, засвідчує звернення античних філософів до мистецтва, як засобу емоційного впливу на людину (Піфагор, Платон, Арістотель). Зокрема, піфагорійці вважали, що музика душевно оздоровлює та очищає людину; ідеєю естетики Платона стала єдність прекрасного, доброго і розумного; Арістотель вбачав у мистецтві відображення світової гармонії як джерела естетичного задоволення. Педагогіка епохи Відродження наповнила оновленим змістом античну ідею гармонійного розвитку особистості засобами мистецтва. Найвищим взірцем епохи став ідеал *homo universal* – цілісна, гармонійно

розвинута особистість, яка своєю діяльністю не просто задовольняє власні інтереси, а творить світ, красу, творить саму себе [8, с. 17]. Такий світогляд, де значення надавалося не тільки моральному, а й естетичному вихованню учнів, знайшов своє відображення у трактатах відомих на той час педагогів, зокрема у працях Паоло Вірджерно «Про благородні заняття і мораль юнацтва», Маттео Веджіо «Про виховання дітей та їх гарні вчинки», Леонардо Бруні «Про настанови для молодих людей». Відомий італійський філософ і педагог Вікторіно да Фельтре створив школу «Дім радості», де вивчалися література, музика, живопис, а залучення учнів до творчої діяльності, виконання ними творчих робіт вважалося головним засобом інтелектуального розвитку [8].

Вагомими у теорії наукового вивчення арт-терапії як способу духовно-практичного освоєння світу та можливостей арт-терапевтичного впливу мистецтва на людину, як засобу соціально-педагогічної підтримки дітей з особливими потребами є наукові дослідження І.П. Лисенкової. Автор узагальнює різні підходи та тлумачення сутності арт-терапії за допомогою довідкових джерел. Зокрема, наводить досить точне її визначення, що міститься в документі Британської асоціації арт-терапевтів і зводиться до розуміння безпосереднього зв'язку арт-терапії зі створенням візуальних образів, взаємодії між автором художньої роботи, самою художньою роботою і психотерапевтом, який глибоко розуміє особливості образотворчого процесу, володіє професійними навиками невербальної, символічної комунікації і прагне створювати для клієнта атмосферу комфорту, відчуття захищеності у ситуаціях сильних переживань [4, с. 13].

Суттєвим у контексті нашого дослідження є думка науковців про те, що на практиці арт-терапія не завжди пов'язана з лікуванням в медичному сенсі слова (С. Рібакова, М. Кисельова, Н. Єщенко, О. Верховенко, Білан В.А), адже в перекладі з грецької *therapeia* означає «турбота про людину», а лікування розглядається як соціально-психологічне оздоровлення, зміна стереотипів поведінки і підвищення адаптаційних властивостей особистості засобами художньої діяльності, якими виступають образотворче мистецтво, музика, танець, пластика рухів, драматичне мистецтво тощо. Арт-терапія – це лікування за допомогою залучення людини (дитини) до мистецтва, це зцілення за допомогою будь-якої художньої творчості. Арт-терапевтичні технології ефективні в роботі з дітьми, що мають вади мовлення, зору, слуху, а також є доцільними в процесі інклюзивного навчання. Так, досліджуючи арт-терапію як засіб естетотерапії в корекційно-педагогічній роботі дефектолога, Білан В.А. пояснює широке застосування арт-терапії притаманним їй колом функцій: діагностичної, корекційної, розвивальної, навчальної, реабілітаційної, виховної, психотерапевтичної, соціальної. Мета арт-терапії, обґрунтовує автор, полягає у корекційній і терапевтичній дії мистецтва на дитину та виявляється в перебудові психотравмуючої ситуації за допомогою музики, живопису, казок, ляльок, драми, виведенні почуттів, переживань через художньо-творчу діяльність [1, с. 24]. Узагальнюючи наукові напрацювання у галузі арт-терапевтичного знання, доцільно констатувати, що метод арт-терапевтичного впливу мистецтва можна вважати універсальним для відновлення фізичного здоров'я, підтримки психологічного комфорту, є актуальним у вирішенні проблем соціальної адаптації, розвитку природних здібностей та творчого потенціалу особистості.

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо гостро постає проблема якості освіти, ефективність вирішення якої базується на кадровому забезпеченні навчально-виховного процесу, професійній компетентності вчителя. Саме вчитель реалізує процес підготовки особистості до суспільного та професійного життя, впроваджує інноваційні підходи реформування української системи освіти. Особистісно-зорієнтована парадигма сучасної освіти визначила нові змістово-ціннісні вектори навчально-виховного процесу, актуалізувала необхідність максимального розкриття потенціалу кожної дитини, створення умов для її саморозвитку, самовизначення та творчої самореалізації. У новому Державному стандарті початкової освіти, затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018р. № 87, задекларовано значення мистецтва у розвитку дітей молодшого шкільного віку. Метою початкової освіти, як зазначено в документі, є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості [7, с. 92]. У переліку ключових компетентностей здобувачів початкової освіти вказана вимога культурної компетентності, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості [7, с. 93]. У Держстандарті виокремлено мету мистецької освітньої галузі, яка полягає у формуванні культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та мистецької спадщини [7, с. 97]. Впровадження та реалізація завдань мистецької освітньої галузі сприятиме самовираженню особистості, виявленню художньо-образного, асоціативного мислення у процесі художньо-творчої діяльності через образотворче, музичне та інші види мистецтва. Активна художньо-творча діяльність спонукає здобувачів початкової освіти до пізнання мистецтва, інтерпретації художніх образів, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, виявлення ціннісного ставлення до мистецтва та пізнання себе [7].

Стало очевидним, що в сучасній соціально-педагогічній ситуації школі потрібні фахівці, компетентно спроможні забезпечити підготовку учнів до життя в суспільстві з новим політичним і соціально-економічним устроєм.

Зміст професійної освіти вчителів мистецтва, педагогів нового покоління передбачає впровадження компетентнісного підходу в освітній процес вищої школи, підготовку нової генерації вчителів музичного мистецтва, що вимагає вирішення багатьох дослідницьких завдань [2, с. 13-14]. Слід наголосити про сутність вживання у науково-педагогічному обігу термінів «компетентність» і «компетенція», виокремлення різних підходів до визначення співвідношення між ними. Перший підхід характеризується ототожненням зазначених термінів, вживанням їх як синонімів (Т.І. Гудкова, С.О. Дружилов, Е.Ф. Зеєр). Представники другого підходу вважають компетенції складниками компетентності (К.М. Махмурян, І.Л. Перестороніна та ін.). Згідно з третім підходом, поняття «компетенція» тлумачиться як коло повноважень певної особи, перелік соціальних вимог до її діяльності в певній сфері, тоді як «компетентність» означає узагальнену здатність особистості до діяльності (О.І. Пометун). Уніфікуючи дефініції окресленої проблематики, можна констатувати, що компетентність – категорія, що характеризує ступінь оволодіння конкретною людиною тих чи інших компетенцій, інтегральна якість, показник достатнього рівня знань, розуміння їх значення, прагнення оновити та поглибити їх фонд; це певний досвід керівництва, у процесі якого відбувається відбір та диференціація знань, вироблення вмінь та певних алгоритмів діяльності в окремих стандартних ситуаціях; навички і вміння, вироблені на підставі знань і практичної діяльності. Важливо зазначити, що компетентність має інтегративну природу, її джерелом виступають різні сфери культури: духовна, громадянська, соціальна, педагогічна, управлінська, правова, музична.

Компетентність вчителя музичного мистецтва вимагає значного інтелектуального розвитку, включає аналітичні, комунікативні, прогностичні, творчі та інші процеси. Сутність його професійної діяльності передбачає оволодіння загально-дидактичними, психолого-педагогічними та фаховими знаннями, прояв специфічних здібностей, необхідних для ефективного виконання функцій музично-педагогічної діяльності. Спектр музично-педагогічного тезаурусу вчителя музичного мистецтва охоплює фахову компетентність, предметні компетенції, способи мислення, а також розуміння відповідальності за власні дії, результати діяльності. Досліджуючи категорію професійної

компетентності вчителя музичного мистецтва, Падалка Г.М. розглядає її як володіння знаннями, уміннями, нормативами, необхідними для виконання професійних обов'язків, психологічними якість, а також як реальну професійну діяльність відповідно до еталонів і норм. Автор доводить, що вона є інтегральною професійно-особистісною характеристикою, а це, у свою чергу, визначає готовність і здатність виконувати педагогічні функції відповідно до прийнятих норм, стандартів, вимог [5, с. 25].

На основі аналізу праць науковців можна виділити наступні складові професійної компетентності вчителя музичного мистецтва: інформаційну компетентність (володіння інформаційними технологіями, вміння опрацювати різні види інформації); комунікативну (уміння вступати в комунікацію, бути розумілим, спілкування без обмежень); автономізаційну (здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, самовдосконалення, конкурентоспроможність); соціальну (вміння жити та працювати з оточуючими); продуктивну (вміння працювати, ухвалювати рішення та відповідати за них, здатність виробляти власний продукт); моральну (готовність та потреба жити за традиційними моральними нормами); психологічну (здатність використовувати психологічні засоби впливу в організації освітньої взаємодії); предметну (фахова обізнаність в мистецькій освітній галузі); особистісні якості вчителя (доброзичливість, чуйність, урівноваженість, толерантність, людяність, рефлексія). До переліку означених компетентнісних характеристик вчителя музичного мистецтва, беззаперечним в умовах сьогодення, на нашу думку, є визначення та обґрунтування арт-терапевтичної складової професійної діяльності, що передбачає опанування педагогом-музикантом необхідних психолого-педагогічних знань, методів і прийомів використання арт-терапії в освітньому процесі, готовність до впровадження у професійну діяльність практичних навичок і вмінь арт-терапевтичного впливу мистецтва на особистість.

Окрім вирішення завдань мистецької освітньої галузі, задекларованих у Держстандарті початкової освіти, змістового та цілеспрямованого залучення учнів у процес художньої творчості, важливим компонентом професійної діяльності вчителя музики виступає здатність до використання мистецтва як засобу самопізнання, самовираження та самореалізації особистості. Арт-терапевтична компетентність вчителя музичного мистецтва полягає у вміннях професійно використовувати арт-терапевтичні компетенції на уроках музичного мистецтва. Не менш значущою є спроможність вчителя надавати психолого-педагогічну допомогу учням у виявленні особливого способу мислення, розуміння оточуючого світу – здатності бачити ціле одночасно, чи його частини, сприймати світ таким, яким він є насправді. Використання арт-терапевтичної технології дозволить досягти внутрішньої особистісної гармонії, розвитку глибинної впевненості в собі, підвищення гнучкості мислення і сприйняття, покращення самопочуття і стану здоров'я, що, у свою чергу, створить комфортні психолого-педагогічні умови навчання, забезпечить ефективність розвитку всебічної гармонійної особистості. Арт-терапевтичні методи та підходи в роботі вчителя музичного мистецтва, серед яких музикотерапія, вокалотерапія, звукотерапія, казкотерапія, хромотерапія, ізотерапія, танцювально-пластична, ритмічно-рухова та інші, вирішують коло таких проблем соціально-педагогічного напрямку, як втрата ціннісних орієнтацій, деформація відносин у суспільстві та родині, духовна деградація, несприятливий соціальний досвід. Унікальним методом розв'язання зазначених проблем є метод арт-терапії, використання якого дає можливість безпосередньо впливати на емоційно-почуттєву сферу особистості, змінювати моделі поведінки, актуалізувати приховані ресурсні можливості у складних життєвих ситуаціях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результативність процесу формування арт-терапевтичної компетентності передбачає опанування вчителем музичного мистецтва необхідних психолого-педагогічних знань, методів і прийомів використання арт-терапії у професійній діяльності, впровадження практичних навичок і вмінь арт-терапевтичного

впливу мистецтва на особистість. Арт-терапевтична компетентність вчителя музичного мистецтва забезпечить його здатність сприяти особистості у самовираженні, самопізнанні, творчому розвитку та самореалізації, сприятиме ефективності суб'єкт-суб'єктної взаємодії

вчителя та учнів з метою надання психолого-педагогічної допомоги дитині у становленні її суб'єктності.

Список використаних джерел

1. Білан В. А. Арт-терапія як один із засобів естетотерапії в корекційно- педагогічній роботі дефектолога / В. А. Білан // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2018. – №3. – С. 23 - 28.
2. Кабріль К. Формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорової підготовки: дис. ... на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / К. Кабріль. – Ніжин: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2013. – 221 с.
3. Кнейман П. Психологія 101 / П. Кнейман. – Харків, 2017. – 240 с.
4. Лисенкова І. П. Арт-терапія як засіб соціально-педагогічної підтримки молодших школярів із затримкою психічного розвитку: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.03 / І. П. Лисенкова. – Чорноморський державний університет імені П. Могили, 2012. – 219 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274с.
6. Рыбакова С. Арт-терапия для детей с задержкой психического развития / С. Рыбакова. – СПб: Речь, 2007. – 144 с.
7. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти 1-2 класи. + Закон України «Про освіту» + Державний стандарт початкової освіти. – Київ: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР +», 2018. – 240 с.
8. Щолокова О.П. Методика викладання світової художньої культури: підручник / О.П. Щолокова. – Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 288 с.

References

1. Bilan, V. A., 2018. Art-terapiya yak odyn iz zasobiv estetoterapiyi v korektsiyno-pedahohichniy roboti defektoloha [Art therapy as one of the means of aesthetic therapy in the correctional and pedagogical work of the defectologist]. *Bulletin of Cherkasy University. Series "Pedagogical Sciences"*, 3, pp. 23-28.
2. Kabryl', K., 2013. *Formuvannya tsinnisnykh kompetentnostey maybutn'oho vchytelya muzyky u protsesi dyryhents'ko-khorovoyi pidhotovky* [Formation of valuable competences of the future teacher of music in the process of conducting-choral training]. Candidate of pedagogical sciences. Nizhyn State University named after Mykholy Hoholia.
3. Kneyman, P. 2017. *Psykhologhyia 101* [Psychology 101]. Kharkiv.
4. Lysenkova, I. P., 2012. *Art-terapiya yak zasib sotsial'no-pedahohichnoyi pidtrymky molodshykh shkolyariv iz zatrymkoju psykhychnoho rozvytku* [Art therapy as a means of socio-pedagogical support for younger students with a delay in mental development]. Candidate of pedagogical sciences. Black Sea State University named after P. Mohyla.
5. Padalka, H. M. 2008. *Pedahohika mystetstva. Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin* [Pedagogy of art. Theory and methodology of teaching artistic disciplines]. Kyiv: Education of Ukraine.
6. Rybakova, S. 2007. *Art-terapiya dlya detey s zaderzhkoy psykhycheskoho razvytyya* [Art therapy for children with mental retardation]. St. Petersburg: Speech.
7. *Typovi osvritni prohramy dlya zakladiv zahal'noyi seredn'o osvity 1-2 klasy. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». Derzhavny standart pochatkovoyi osvity* [Typical educational programs for institutions of general secondary education 1-2 classes. Law of Ukraine "On Education". State Standard of Elementary Education], 2018. Kyiv: TU "EDUCATION CENTER +".
8. Shcholokova, O.P. 2009. *Metodyka vykladannya svitovoyi khudozhn'oyi kul'tury* [Methodology of teaching the world artistic culture]. Kiev: NPU name M.P. Drahomanov.

В статье раскрывается проблема арт-терапевтической компетентности как необходимой составляющей профессиональной деятельности учителя музыкального искусства. Выявлено сущность арт-терапевтического потенциала искусства в самовыражении и творческом развитии личности, раскрыто значение арт-терапевтического метода как средства психолого-педагогической помощи учащимся в выявлении личностно-ценностного отношения к миру. Указано о необходимости арт-терапевтической компетентности учителя музыкального искусства в свете требований Новой украинской школы и решения задач художественной образовательной отрасли.

Ключевые слова: арт-терапевтическая компетентность, учитель музыкального искусства, профессиональная деятельность, арт-терапия, искусство, личность.

The problem of art-therapeutic competence as a necessary component of the professional activity of a musical art teacher has been highlighted. The essence of art-therapeutic potential of art in self-expression and creative personality development has been found out, the sense of the art-therapeutic method as a means of psychological and pedagogical assistance to pupils in identifying a personal-value relation to the world has been revealed. The necessity of art-therapeutic competence of the musical art teacher in the world of requirements of the New Ukrainian School and solution of the tasks in art educational area have been pointed out. On the basis of scientific works the following components of the musical art teacher have been generalized and characterized: information, communicative, productive psychological, subject matter, personal qualities and art-therapeutic. The requirements for the musical art teacher in the context of the problem under the study that provide expansion of the spectrum of the teacher's pedagogical activity have been substantiated. In particular, it is about the way the musical art teacher masters necessary psychological and pedagogical knowledge, methods of using art therapy in educational process, implementation in professional activity of art-therapeutic technologies. The final conclusion is that the art-therapeutic competence of the art musical teacher will provide the success of solving the key tasks in educational process, the effectiveness of self-expression and creative personality development, activate subjective interaction with the aim of providing psychological and pedagogical assistance to pupils in the formation of their subjectivity.

Key words: art-therapeutic competence, art musical teacher, professional activity, art-therapy, art, personality.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>